

Societat

LA CRÒNICA

Aigua i pedres arran de Llémena

Entràrem a l'església de Sant Aniol de Finestres, cedida gentilmente pel rector. Presentàvem el nou número de la revista *Les Garrotxes*, que està dedicat sobretot a l'herència de la cultura de l'aigua i el seu ús industrial: rescloses i molins han fet treballar els rius i els rierols de la comarca durant segles per moldre els cereals, sobretot, però també per moure els ginys industrials més variats, encara que la serra de fusta predominés a causa de la proximitat de la matèria primera.

Parlant amb alguns dels assistents a la trobada vaig arribar a saber que, en temps de guerra, al poble hi destacà en Pep *Paleta*, un home havia emigrat de molt jove a l'Argentina, un autodidacte que havia entès que calia instrucció per anar endavant i que havia muntat l'hostal que seria Cal Sastre. Segons vaig entendre, en Pep Paleta i la seva dona van ser els avis de la Salvadora, amb qui hauré de comentar tot això. Segur que m'ho aclarirà. Sembla que en Pep de cal Sastre demanava a un terratinent de la zona, en Sacrest, que facilités carbó als pobres del poble –no sé si de franc o a bon preu. Em diuen que el propietari va respondre-li que “quan ell regalés mallals de vi a l'hostal, ell regalaria sarrions de carbó”. Com que tinc al cap el llibre *L'holocaust espanyol*, de Paul Preston, vaig voler saber com s'havia portat en Pep Paleta com a líder del comitè. Al poble no hi va haver cap mort. El rector, ben aconsellat, va marxar quan hi era a temps. Després, també en Pep va saber passar a França a temps per salvar la pell.

Ens acompanyava l'alcalde, decidit a fer respectar la integritat paisatgística de la vall de Sant Aniol. “Aquí no s'hi ha de construir ni una casa més”, em deia. El futur li agrairà el seny. Sant Aniol és una peça de museu per admirar i conservar un retall d'història que pertany a tothom. I ara que dic història aprofito per manifestar la meva sorpresa per haver pogut veure –ben protegit per un vidre– al sòl de l'absis de la capella, un testimoni sorprenent: una roca negrosa, de dos o tres metres de llarg per un o un i mig d'ample, perfectament decorada amb incrustacions de color blanc, formant geometries complexes i suggeridores. Els arqueòlegs estan estudiant aquella roca mare dels antics sobre la qual es construí l'actual temple cristià. Algú va suggerir que podria ser fenícia, però també va dir que se'n coneixia una de semblant a Empúries, cosa que ens deixaria pensar en grecs o romans. Per mi, del tot ignorant del tema, la roca de Sant Aniol és un misteri fins que els entesos me'n donin una explicació fonamentada.

Però, parlant de pedres, tinc a la memòria un altre misteri que ningú m'ha sabut aclarir. Quan, de menut, m'enfilava pel turó, a la falda del qual hi ha l'església, trobava a dalt de tot grans blocs de pedra que semblava tallada, que dibuixaven les últimes feixes que en altre temps foren conreades. El dissabte, entre els presents, també vaig exposar la meva ignorància i el meu interès. Ningú em va aclarir res. Ben al contrari, algú em féu saber que s'estaven enduent les pedres per a usos constructius...